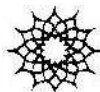

بررسی دستوری و محتوایی گاه ۵۱

«وهوخشتره گاه»

مهشید میرفخرایی

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی

تهران، ۱۳۹۳

سرشناسه: میرفخرائی، مهشید، ۱۳۷۷ -

عنوان قرارداد: اوستا، یسنا، گاهان، وهوخشتره، فارسی

عنوان و نام پدیدآور: بررسی دستوری و محتوایی گاه ۵۱ «وهوخشتره گاه» مهشید میرفخرائی.

مشخصات نشر: تهران: پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی، ۱۳۹۳.

مشخصات ظاهری: ۱۷۲ ص.

شابک: 978-964-426-747-5

وضعیت فهرست نویسی: فیا

یادداشت: واژه‌نامه.

یادداشت: کتابنامه: ص. [۱۴۷] - ۱۵۰.

یادداشت: نمایه.

موضوع: اوستا، یسنا، گاهان -- مسائل لغوی

موضوع: زبان اوستایی -- دستور

شناسه افزوده: پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی

بند کنگره: ۱۳۹۳ ۴۰۹/۱۱۲/PIR

رده ی دیویی: ۴۲/۰۴۲

شماره کتابشناسی ملی: ۳۵۵۰۳۷۳

بررسی دستوری و محتوایی گاه ۵۱

«وهوخشتره گاه»

مؤلف: مهشید میرفخرائی

ناشر: پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی

مدیر نشر: ناصر زعفرانی

ناظر چاپ: مجید اسمعیل زارع

نسخه‌پرداز: فرزانه صادقیان

آماده‌سازی: عرفان بهار دوست

نمونه خوان: نادیا حاجی‌پور

هروفنگار و صفحه‌آرا: فاطمه حاجی‌پور

چند: فرزانه صادقیان

چاپ اول: ۱۳۹۳

تیراژ: ۵۰۰ نسخه

چاپ و صحافی: تفرید

ردیف انتشار: ۹۳-۲۶

حق چاپ برای پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی محفوظ است.

ISBN 978-964-426-747-5

شابک ۹۷۸-۹۶۴-۴۲۶-۷۴۷-۵

نشانی: تهران، صندوق پستی: ۱۴۱۵۵-۶۴۱۹، تلفن: ۸۸۰۴۶۸۹۱-۳، فاکس: ۸۸۰۳۶۳۱۷

فهرست

۱	پیشگفتار.....
۵	کوتاه نوشت‌ها.....
۷	مقدمه.....
۷	۱-۱- بنا و جایگاه زبان اوستایی.....
۸	۲-۱- اوستای قدیم.....
۸	۳-۱- اوستای گاهان، دیگر متون اوستای قدیم.....
۱۰	۲-۲- مردان و زنان گاهان.....
۱۰	۳-۲- زردشت، خانواده، سبک زندگی، دربار، گشتاسب.....
۱۲	۳-۳- زمان، زادگاه، پیشه و جامعه زرتشتیان.....
۱۳	۴-۳- نگرش علمی به گاهان.....
۱۳	۴-۴- ۱- شواهد درونی و بیرونی.....
۱۵	۲-۴- ۲- تأثیر اوستای جدید بر انتقال متون اوستای قدیم.....
۱۸	۳-۴- ۳- گاهان و متون ودایی.....
۱۹	۵-۳- هنر شاعری در گاهان.....
۱۹	۵-۴- ۱- ویژگی غیر تعلیمی گاهان.....
۲۲	۶-۳- تصنیف سرودها.....
۲۲	۶-۴- ۱- الگوهای تصنیفی.....
۲۳	۷-۳- صنایع ادبی.....
۲۵	۸-۳- مضمون گاه ۵۱.....
۲۶	۹-۳- دستنویس‌های یسن‌ها.....

ب بررسی دستوری و محتوایی گاه ۵۱ «وهوخشتره گاه»

۱۰- پیشینه پژوهش ۲۷

۱۱- روش کار ۲۷

یادداشت‌های مقدمه ۲۹

فصل اول: حرف‌نویسی گاه ۵۱ و برگردان فارسی ۳۹

بگردان فارسی ۴۶

فصل دوم: تعلیقات برگردان فارسی ۵۱

وزن گاه چهار (وهوخشتره گاه) ۹۷

فصل سوم: واژه‌نامه اه‌ن‌ت‌ا - زند - فارسی ۱۰۳

کتابنامه ۱۴۷

نمایه ۱۵۱

پیشگفتار

زردشت عشقوی از قبیله سپیتمه، در سپیده دم تاریخ ایرانیان می زیسته است. ایرانیان یکی از دو شاخه هند-ایرانی یا آریایی خانواده هندواروپایی را تشکیل می داده اند. زردشت در غرب از زمان کسانتوس (Ksanthis) لیدیایی که در دوران پادشاهی اردشیر اول (۴۲۴-۴۶۵ پ.م) می زیسته، شناخته شد. کسانتوس زردشت را کارشناس در امور مخ ها، یعنی موبدان مادی، معرفی کرده و نام او را ترکیبی از Zōrē یونانی به معنی «پاک»، «روشن» و astron: «ستاره» دانسته است. این ترکیب به عامیانه نشان می دهد که در اندیشه ابداع کننده آن، زردشت نوعی ارتباط با علم ستاره شناسی و اخترشناسی داشته است. این تصور، به طور کلی، با آنچه که درباره زردشت، به ویژه از گاهان، می شود، همخوانی ندارد، اما این احتمال وجود دارد که حداقل در دوران هخامنشی او مبدع اصلاح نوییم، شاید صورت آغازین تقویم فارسی باستان که در سنگ نبشته بیستون به کار رفته، تقویم مزدیسنی اوستای جدید، تصور می شده است (Humbach, 1996: I, 1; 2010: 5; deJong, 1997: 35). زردشت بنیان گذار و پیامبر دین ایران باستان است و شناخت او در ایران از طریق کتاب دین او، اوستا، حاصل شده است.

مقایسه آموزه های گاهانی زردشت با ریگ ودا، نخستین سند ادبیات هندی، نشان می دهد که پیامبر در آموزش دینی خود، بسیاری از عقاید مذهبی به میراث برده از دوران پیش آریایی را تغییر داده، اصلاح کرده و بخشی از آنها را کاملاً رد و مفاهیم تازه ای را جانشین آنها ساخته است. زردشت پرستش اهوره مزدا (اوستا - ahura-mazdā)، سرور دانا، را تبلیغ کرد که همراه با یاورانش، دیگر اهوره ها، پدیده های نیک جهان معنوی و مادی را

نماینده‌گی می‌کنند. او اهوره‌ها را در برابر دیوَه (اوستا -daēuua)ها، خدایان مشرک باستانی قرار داد و آنها را به مقام دیوی تنزل داد.

ویژگی اساسی دین زردشت وابستگی متقابل رفاه و آسایش مادی و جسمانی با سعادت و بهروزی معنوی و روحانی است. پیامبر یکسان به هر دو جنبه پرداخت و سخنانی را آموزش داد که پایه و اساس زندگی اجتماعی ایرانیان شد. متون اوستای جدید نشان می‌دهند که او روش‌های نوین پرورش گله را معمول کرد و پیروان خود را وادار ساخت تا معیارهای بهداشتی و زیست محیطی را بپذیرند و قوانینی برای اجتناب از آلوده ساختن اسباب و نیز کردن آتش، آب، هوا و خاک وضع کرد. او تمام این اصول مهم مادی را در یک مفهوم دینی بزرگ و جهانی ادغام کرد و از این جهت زردشت در میان پایه‌گذاران بزرگ ادیان در تاریخ یا به بی‌همتاست.

ویژگی‌های یادشده عناصری هستند که دینی را که زردشت ایرانی آورده است بشناسیم، تفاوت آموزه‌های آن را با سایر دین‌ها مشخص کنیم و دریابیم که زردشت و دین او که بر اساس متن‌های غیرایرانی یا متون مشرق‌ایرانی و اشاره‌های مبهم و دریافت‌های شخصی معرفی شده است، با آنچه از خلال نوشته‌های اسبیل دین، یعنی گاهان، به ما رسیده است چه تفاوت‌های آشکاری دارد.

این بررسی و مقایسه مستلزم تجزیه و تحلیل ساختاری گاهانی بریدن به معنی یا معانی اصلی واژه‌ها و آشنایی با مفاهیم بلاغی و اصطلاحاتی است که در تبیین حقایق معنوی در زبان و کلام پیام‌آور وجود داشته است. بی‌تردید اگر همهٔ واژه‌ها و گاهانی که کهن‌ترین سند مکتوب زبان، اندیشه و فرهنگ ایرانی است، با این دیدگاه بررسی شود، بسیاری از ابهام‌های موجود دربارهٔ زردشت و دین او از میان خواهد رفت و ارزش واقعی تعلیم دین ایرانی و تمایز آن با دریافت‌های پیش از زردشت روشن خواهد شد.

پژوهش پیش رو، بررسی گاه ۵۱، وهوخشتره‌گاه (vohū xsāurā gāuā) اوستا، با این

هدف تجزیه و تحلیل و ترجمه شده و در حد امکان مفاهیم، اصطلاحات و آرایه‌های زبانی آن توجیه و تبیین شده است.

با سپاس فراوان از جناب آقای دکتر آئینه‌وند، ریاست محترم پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی که چاپ و انتشار کتاب نتیجه دستوره‌های مساعد ایشان است.

با تشکر بسیار از جناب آقای دکتر احمد رضا قائم‌مقامی که متن را مطالعه و نکات سودمندی را یادآوری کردند.

تایید کتاب کاری از خانم فاطمه حاجی‌پور و نمونه‌خوانی و تنظیم نمایه‌ها نتیجه کوشش‌های هم‌نام خانم حاجی‌پور، دانشجوی دوره دکتری فرهنگ و زبان‌های باستانی و آماده‌سازی آن به چاپ اصلی زحمات جناب آقای زعفرانچی رئیس انتشارات پژوهشگاه و همکاران ایشان است. از همه آنان سپاسگزار است.

www.ketab.ir